

СПІВРОБІТНИЦТВО МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ І ДЕРЖАВ У СФЕРІ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ЕКОЛОГІЇ

*Варенко А.О.**

ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНА ІНТЕГРАЦІЯ ДЕРЖАВ-ЧЛЕНІВ РСАДПЗ

Хоча Рада Співробітництва арабських держав Перської затоки - це лише «регіональна» організація, а не федеративна чи конфедеративна держава, вона є ілюстрацією, що арабська інтеграція може відбутися у конкретному місці та за конкретних обставин: у даному випадку це географічна близькість, спільні стратегічні справи та подібні соціокономічні перспективи. І, хоча, спочатку її критикували як «клуб для багатих» [5, с.151] та як антиарабську домовленість, більшість все ж зрозуміла, що регіональний підхід до арабської інтеграції, хоча й не безпроблемний, однак, можливо, найбільш вдалий шлях для досягнення успіху.

Концепція колективної безпеки РСАДПЗ базується на наступних принципах: агресія або загроза її застосування проти одного члена організації означає агресію чи загрозу її застосування проти всіх її членів; за забезпечення безпеки регіону несуть відповідальність його народи і розташовані там держави. Волю цих держав та їх права на самозахист виражає Рада Співробітництва. [3, с.308]

На момент заснування у 1981 році РСАДПЗ особливо не ідентифікувала військову безпеку як одну зі сфер регіональної співпраці. [7, с.40] В 1984 році в РСАДПЗ були утворені двобригадні збройні сили «Щит півострова», які є по суті бригадою механізованої піхоти змішаного характеру зі штатом близько 5 тис. осіб, базовані в Хафр Ель-Батіні в Саудівській Аравії. В жовтні 1987 року, країни РСАДПЗ схвалили Пакт спільної оборони, згідно з яким атака проти одного з членів означає атаку проти всіх його членів. [10, с.27-28]

За словами Генерального Секретаря РСАДПЗ Абдулли Бішара, держави-члени не хотіли, щоб жодна з супердержав закріпилася в регіоні Затоки та вважали за доцільне обрати шлях «гульфанізації» (gulf - затока) безпеки в Затоці в якості домовленості в сфері внутрішньої безпеки та в забезпеченні відсічі зовнішнім загрозам.[8, с.2257-2258]

Загальний дефіцит бюджетів членів РСАДПЗ у 1991 році досяг 65 млрд. дол. США, що стало рекордом. У 1993 році він склав 29 млрд. дол. США, і, незважаючи на величезний бюджетний дефіцит, ці країни, що ще утримують і об'єднані сили «Щит півострова», витрачають щорічно близько 80 млрд. дол. США на військові потреби, а загальні витрати арабських держав на оборону в 1993 році згідно з даними Ліги арабських держав, оцінювалися в 162,9 млрд. дол. США. У 1995 році ці витрати перевищили 180 млрд. дол. США [1, с.14-15] Загальна чисельність особового складу об'єднаних сил наразі не перевищує утвердженої ще в 1993 році цифри в 16 тис. осіб, що на порядок нижче декларованого раніше орієнтиру – 100 тис. осіб (вийти на нього передбачалося до 2008 року).[2, с.115]

* аспірант кафедри міжнародних організацій та дипломатичної служби Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: проф. Скороход Ю.С.

По суті, розрахунки щодо безпеки РСАДПЗ покладаються на Саудівську Аравію. Тим не менш, ця країна не має військової потуги щоб самостійно відігравати поліцейську роль у Затоці. В той час, як саудівці працювали задля подолання регіоналізму, королівська родина була чутлива відносно потенційного ризику власного виживання та загрози від великої професійної військової сили. І це є раціональна думка, беручи до уваги схильність військових скидати монархічні режими на Близькому Сході. Більш того, сприйняття саудівської безпекової парасольки варіює у межах РСАДПЗ. Тоді як Бахрейн і Катар покладаються на саудівську систему повітряної оборони, ОАЕ має серйозні сумніви щодо адекватності саудівського «щита». [7, с.41]

По-перше, федеральні сили ОАЕ, Союзні Сили Оборони, поступаються конкуруючим військовим з'єднанням семи еміратів. Децентралізована командна структура, що відображає недовіру між політичними одиницями, не дозволяє ОАЕ повністю розвинути їх військовий потенціал. По-друге, збройні сили Бахрейну, Катару та ОАЕ першопочатково організовані, щоб відігравати внутрішню, поліцейську роль. Зокрема, Бахрейн та Катар мають дуже обмежені військові можливості, їхній внесок до РСАДПЗ символічний. По-третє, нестача людських ресурсів вразила всі країни РСАДПЗ у справі підтримання їхніх збройних сил. [7, с.41]

У лютому 2001 року вступила в дію система ідентифікації і спостереження за літаками, що одержала назву «Пояс співробітництва». Її можливості дозволяють здійснювати моніторинг повітряного простору країн РСАДПЗ і прилеглих районів, а також краще координувати дії сил ППО. Система здатна забезпечувати одночасне відстеження кількох сотень літаків. Дотепер вона є найбільшим спільним оборонним проектом арабських монархій. У жовтні 2002 року країни члени РСАДПЗ прийняли рішення про створення ще одного органа з координації діяльності в оборонній сфері - Вищого військового комітету з забезпечення колективної безпеки і підвищенню обороноздатності. [4]

Країни РСАДПЗ переслідували комплексну тривимірну оборонну стратегію:

- впевненість у своїх силах;
- регіональне балансування;
- зростаюча залежність від західних держав.

Саудівське домінування прийняте як «Rax Saudica» призводить до страху перед нею і тому жодна з країн Затоки не поступилась будь-яким аспектом свого суверенітету через побоювання анексії. [6, с.321-322]

Саудівський міністр закордонних справ Сауд аль-Фейсал зробив заяву у грудні 2004 року, що новий формат регіональної безпеки має базуватися на наступних чотирьох наріжних каменях:

- 1) сильна, динамічна РСАДПЗ, у якій члени інтегровані економічно, політично та військовим чином;
- 2) включення Ємену;
- 3) стабільний і об'єднаний Ірак;
- 4) включення Ірану.[9, с.65]

Оборонний альянс є досить ефективним через саудівське домінування та налагодженість регіональних стосунків та зв'язків зі світовими державами.

Література

1. Егорин А. Регион вооружен и очень опасен // Азия и Африка сегодня. – 1997. - № 4 (447). - С. 13 – 17
2. Крайнев И.А. О некоторых аспектах политической деятельности Совета Сотрудничества арабских государств Персидского залива // Ближний Восток и современность. Сб. статей, вып 8. - М., 1999. – С.112 - 118

3. Степанова Н.В. Интеграционные процессы в арабском мире // Восток – Запад. - М.: РОССПЭН, 2002. - С. 283 - 342
4. Юрченко В.П. Военное сотрудничество аравийских монархий: намерения и реальность [Электронный ресурс]. - Электрон. дан. – М.: Институт изучения Израиля и Ближнего Востока, 2002. – Режим доступа: <http://www.iimes.ru/rus/stat/2002/22-12-02.htm>, вільний. – Назва з екрану. – Мова рос.
5. Ayubi Nazih N. Over-stating the Arab State: Politics and Society in the Middle East. – London, New York: I.B.Tauris & Company, 1995. - 514 p.
6. Gawdat Bahgat. Regional peace and stability in the Gulf // Security Dialogue. – 1995. – № 26. – P.317 – 330
7. Mainuddin Rolin G., Aicher Joseph R., Jr. and Jeffrey M. Elliott. From Alliance to Collective Security: Rethinking the Gulf Cooperation Council // Middle East Policy. – 1996. – Vol.4. - №3. – P.39-49
8. Naaz Farah. Security in the Persian Gulf // Strategic Analysis: A Monthly Journal of the Institute for Defence Studies and Analyses. - 2001. - Vol. 24. - № 12. – P.2256 - 2272
9. Russell James A. Saudi Arabia in the 21st Century: A New Security Dilemma // Middle East Policy. – 2005. – Vol.12. - № 3. – P.64-78
10. Scarfi Renato. Le organizzazioni regionali del mondo arabo – islamico // Informazioni della Difesa. – 2005. - № 3. – P.24 – 33.